

Kráľ a Pán Poľska

Naši severní susedia
oficiálne vyhlásili Ježiša
Krista za Kráľa a Pána
Poľska a jeho ľudu

str. 5

Nemecká mystička

Katechéza Benedikta XVI.
o nemeckej mystičke
sv. Gertrúde Veľkej
z Hefty

str. 10

V putách otcovho mena

Príbeh hľadájúcej
Svetlany Allilujevovej-
-Petersovej, jedinej
dcéry diktátora Stalina

str. 16

Hľadanie podstaty

Dirk Walker: *Koniec veľkej hry*

Takže Vianoce. V myslí sa mi vynára v pozore stojaci žiačik, ktorý si drží a zároveň natáhuje kraje nohavíc, vrtiac sa zo strany na stranu, definuje: „*Vianoce sú vtedy, keď...*“

Ozaj, kedy? Podľa obchodníkov od konca leta. Už od septembra sa objavujú reklamy, v ktorých sa vrstvia gradujúce zážitky, a to od špendlíka cez nápoje až po lokomotívu, skrátka všetko, čím „*pod stromčekom potešíte vašich blízkych*“.

Podľa bratislavského primátora (a nielen neho) sa predvianočné obdobie začalo od posledného októbrového dňa, keď dal osadiť takmer 20-metrový vianočný stromček. Vraj, počas Vianočných trhov by sa to nedalo, a keďže bez trhov, no najmä vareného vína, punčov a prepálených cigánskych pečienok, nie sú pravé Vianoce, tak dátum nie je podstatný. Ba vlastne – čím skôr, tým lepšie. Biznis je biznis. A to je podstatné!

Je to tak – z Vianoc sme urobili výnosný biznis. Ba čo viac, my sme sa stali stredom tohto keťasenia. Už nie my vlastnime veci, ale veci vlastnia nás. V nich sa vidíme, v nich nachádzame svoju dušu.

A tak v myslí opäť vidím onoho žiačika. „*Vianoce sú vtedy, keď...*“, zamyslí sa, a po chvíľke dodá: „... *keď pride Ježiško.*“

Konečne! Konečne je tu niekto, kto nám aspoň verbálne povie, o kom a o čom sú Vianoce. Aj keď nemenovaný obchodný reťazec sa usiluje odpoveď žiačika prehlásiť nevkusne drzým, komunisticko-americkým reklamným sloganom *Prečo sa každý rok spomína len Ježiško, Dedo Mráz či Santa Claus*, opäť je to dieťa, ktoré prstíkom ukazuje, kto je nielen nahý, ale priam na ruby zo seba samého. Ukazuje na strácajúcu sa podstatu. Podstatu Vianoc a identity človeka.

Takže Advent. Príprava na to „*keď pride Ježiško*“, no nie v podobe Mount Everestu lákavo zabalených vecí, ale ako Božie Dieťa, ktoré „*celý svet chce objasť*“. No najmä vykúpiť.

Isto, nikto netvrdí, že v rámci tejto prípravy sa nemôže ísť na vianočné trhy či do nákupného centra. Len sa to nesmie považovať za nosnú časť prípravy, či dokonca jej podstatu, pretože takto prežitý Advent nás na Vianoce uvrhne na pohovku pred televízor do tej najpohodlnejšej polohy a nechá nám voľnú len ruku, ktorou potom budeme iba regulovať prepínač kanálov a habkať vo vrecúšku s búrsnymi orieškami.

Takže Advent a Vianoce.
Oboje „*sú vtedy, keď...*“

PAVOL PRIKRYL

**Nezabudnite
si predplatit'**

VOX

Objednávky:

vox.zdruzenie@gmail.com

0918 472 420

Dotkol som sa mučeníka

Snímka: CNS

Dňa 19. novembra vymenoval pápež František nových kardinálov. Zo štyroch novovymenovaných kňazov Cirkvi, ktorí majú vyše osemdesiat rokov, inými slovami tých, ktorých nominácia predstavuje symbolické ocenenie, stojí zvlášť za pozornosť osemdesiatosemročný P. ERNEST TROSHANI SIMONI, albánsky kňaz, ktorý strávil dvadsaťosem rokov v albánskom gulagu a znášal jedno z najkrutejších náboženských prenasledovaní v dvadsiatom storočí.

Keď pápež František navštívil v roku 2014 Albánsko, neudržal slzy a rozplakal sa pri rozprávaní otca Simoniho o takmer troch desaťročiach väznenia, mučenia a nútenej práce, ktoré si vytrpel tento počas brutálneho albánskeho komunistického režimu, keď odmietol vzdať sa svojej katolíckej viery. Po skončení si otec Simoni kľakol pred pápeža, objali sa a tak zotrvali asi minútu. „Dnes som sa dotkol mučeníka,“ vyjadril sa o tejto skúsenosti pápež František.

Svätý Otec František v denníku *Avvenire* hodnotí mimoriadny Svätý rok milosrdenstva

Milosrdenstvo je slabosť Boha

Taliansky katolícky denník *Avvenire* priniesol obsažný rozhovor s pápežom Františkom o význame práve sa skončeného mimoriadneho Svätého roku milosrdenstva a o tom, aké je jeho ovocie.

Čo pre vás znamenal tento Svätý rok milosrdenstva?

Kto zistí, že je veľmi milovaný, začína sa dostávať von zo zlej osamelosti, z odlúčenia, ktoré prináša nenávisť voči iným a voči sebe samému. Dúfam, že mnohé osoby objavili, že Ježiš ich veľmi miluje a nechali sa ním objasť.

Milosrdenstvo je meno Boha a aj jeho slabosť, jeho slabé miesto. Jeho milosrdenstvo privádza vždy k odpusteniu, k zabudnutiu na naše hriechy. S radosťou myslím na to, že Všemohúci má zlú pamäť. V momente, keď ti odpúšťa, zabúda, lebo je šťastný, keď odpúšťa. Mne to stačí. Presne ako pre cudzoložnicu z evanjelia, „ktorá veľmi milovala“. Lebo „on veľmi miloval“. Je tu celé kresťanstvo.

Ale bolo to jubileum svojho druhu s mnohými emblematickými gestami...

Ježiš nežiada veľké gesta, ale len odovzdanie sa a uznanie. Svätá Terézia z Lisieux, ktorá je učiteľkou Cirkvi, vo svojej „malej ceste“ k Bohu ukazuje odovzdanosť dieťaťa, ktoré bezvýhradne zaspí v náručí svojho otca a pripomína, že láska nemôže ostať uzavretá. Božia láska a láska k blížnemu sú dve neoddeliteľné lásky.

Dosiahli sa zámery, s ktorými ste vyhlásili Jubileum?

Ale ja som si nespravil plán. Jednoducho som urobil to, k čomu ma inšpiroval Duch Svätý. Veci prišli samy. Nechal som sa viesť Duchom. Išlo len o to, byť poslušnými Duchu Svätému, nechať konať jeho. Cirkev – to je evan-

jelium, je to dielo Ježiša Krista. Nie je cestou ideí, nástrojom na ich potvrdzovanie. A do Cirkvi veci vstupujú postupne v čase, keď čas dozrie, keď sa naskytne.

Je príkladom toho aj mimoriadny Svätý rok milosrdenstva?

Bol to proces, ktorý dozrel v čase prostredníctvom Ducha Svätého. Predo mnou bol svätý Ján XXIII., ktorý svojím príhovorom *Gaudet Mater Ecclesiae* o „lieku milosrdenstva“ naznačil pri otvorení Druhého vatikánskeho koncilu cestu, ktorou treba ísť, potom blahoslavený Pavol VI., ktorý videl v príbehu o Samaritánovi jeho paradigmu. Potom tu bolo učenie svätého Jána Pavla II. s jeho druhou encyklikou *Dives in misericordia* a s ustanovením sviatku Božieho milosrdenstva. môj predchodca Benedikt XVI. povedal, že „meno Boha je milosrdenstvo“. To všetko sú piliere, a tak Duch posúva procesy v Cirkvi až do ich naplnenia.

Teda Jubileum bolo aj jubileom koncilu, hic et nunc, v tomto momente keď čas jeho vnášania do života a čas odpustenia splyvajú...

Zažívať živú skúsenosť odpustenia, ktorá objíma celú ľudskú rodinu, je milosťou, ktorú ohlasuje apoštolská služba. Cirkev existuje len ako nástroj na sprostredkovanie milosrdného Božieho plánu ľuďom. Na koncile Cirkve pocítila zodpovednosť byť vo svete ako živý znak Otcovej lásky. S *Lumen gentium* vystúpila k zdrojom svojej podstaty, k evanjeliu. Toto posúva os kresťanskej koncepcie od istého legalizmu, ktorý môže byť ideologický, k Božej osobe, ktorá sa stala milosrdenstvom vo vstúpení Syna. Niektorí – pomyslíte na isté reakcie na *Amoris laetitia* – naďalej nechávajú, buď biele, alebo čierne, hoci

práve v prúde života je potrebné rozlišovať. Toto nám povedal koncil, ale historici hovoria, že koncil na to, aby bol v tele Cirkvi dobre prijatý, potrebuje storočie... Sme v polovici.

Jednako významné sú v tomto čase podniknuté ekumenické stretnutia a cesty. Na Lesbos s patriarchami Bartolomejom a Hieronymom, na Kube s moskovským patriarchom Kirillom, v Lunde na spoločnej pripomienke Lutherovej reformácie. Napomohol Svätý rok milosrdenstva týmto iniciatívam s inými kresťanskými cirkvami?

Nepovedal by som, že tieto stretnutia sú ovocím roku milosrdenstva. Nie. Lebo aj tieto všetky sú súčasťou trasy, ktorá prichádza zďaleka. Nie je to niečo nové. Sú to len ďalšie kroky na ceste, ktorá sa začala už dávno. Odkedy bol pred viac než päťdesiatimi rokmi vyhlásený koncilový dekrét *Unitatis redintegratio* a bolo znovuobjavené kresťanské bratstvo založené na jedinom krste a na rovnakej viere v Krista, napredovanie po ceste hľadania jednoty sa uberalo vpred malými aj veľkými krokmi a vydalo svoje ovocie. Nasledujem tieto kroky.

Tie, ktoré spravili vaši predchodcovia...

Všetky tie, čo vykonali moji predchodcovia. Krokom ďalej bol rozhovor pápeža Lucianiho (Ján Pavol I.) s ruským metropolitom Nikodimom, ktorý mu umrel v náručí, a v objatí mu Nikodim povedal mnohé pekné veci o Cirkvi. Alebo pohreb svätého Jána Pavla II., boli na ňom všetci čelní predstavitelia východných cirkví: toto je bratstvo.

(Krátané)

STEFANIA FALASCOVÁ/*Avvenire*
(Snímka: net)

Naši severní susedia oficiálne vyhlásili Ježiša Krista za Kráľa a Pána Poľska a jeho ľudu

Kráľ a Pán Poľska

Dňa 19. novembra 2016 poľskí biskupi v prítomnosti poľského prezidenta Andrzeja Dudu završili Svätý rok milosrdenstva a jubilejný rok 1050. výročia kristianizácie Poľska oficiálnym vykonaním úradného Aktu vyhlásenia Ježiša Krista za Kráľa a Pána poľskej krajiny a ľudu.

V našich školách a univerzitách, kraľuj nám, Kriste!

V masovokomunikačných prostriedkoch, kraľuj nám, Kriste!

V našich úradoch, na miestach, kde pracujeme, slúžime i odpočívame, kraľuj nám, Kriste!

V našich mestách a dedinách, kraľuj nám, Kriste!

V celom poľskom národe a štáte, kraľuj nám, Kriste!

Dobrorečíme ti a ďakujeme ti, Pane Ježišu Kriste!

Za nekonečnú lásku tvojho Najsvätejšieho Srdca, Kriste, náš Kráľ, ďakujeme!

Za milosť svätého krstu a pred vekmi uzavretou zmluvou s naším národom, Kriste, náš Kráľ, ďakujeme!

Za materskú a kráľovskú prítomnosť Márie v našich dejinách Kriste, náš Kráľ, ďakujeme!

Za tvoje veľké milosrdenstvo, ktoré nám stále ukazuješ, Kriste, náš Kráľ, ďakujeme!

Za tvoju vernosť navzdory našim zradám a slabostiam, Kriste, náš Kráľ, ďakujeme!

S vedomím našich vín a urážok, ktorými sme zasiahli tvoje Srdce, prosíme o odpustenie všetkých svojich hriechov, najmä hriechu odvrátenia sa od svätej viery a nedostatku lásky k tebe a k blížnym. Prosíme ťa o odpuštenie za všetky spoločenské hriechy národa, za všetky nedostatky, závislosti a zotročenia. Zriekame sa zlého ducha a všetkého, čo spôsobuje.

Pokorne sa poddávame tvojmu panovaniu a tvojmu právu. Berieme na seba záväzok podriaďiť tvojmu právu celý náš osobný, rodinný i národný život:

Sľubujeme, že budeme brániť tvoju svätú česť a hlásať tvoju kráľovskú slávu, Kriste, náš Kráľ, sľubujeme!

Sľubujeme, že budeme plniť tvoju vôľu a strážiť rýdzosť svojich svedomí, Kriste, náš Kráľ, sľubujeme!

Sľubujeme, že sa budeme starať o svätosť našich rodín a o kresťanskú výchovu detí, Kriste, náš Kráľ, sľubujeme!

Sľubujeme, že budeme budovať tvoje kráľovstvo a brániť ho v našom národe, Kriste, náš Kráľ, sľubujeme!

Sľubujeme, že sa budeme činne angažovať v živote Cirkvi a obhajovať jej práva, Kriste, náš Kráľ, sľubujeme!

Jediný Vládca zemí, národov a celého stvorenia, Kráľ kráľov a Pán panujúcich! Zverujeme ti poľskú zem a tých, ktorí Poľsku vládnu. Učiň, aby vlády spravodlivo spravovali všetko, čo je im zverené, a stanovovali práva v zhode s tvojimi právami.

Kriste, Kráľ, s dôverou zverujeme tvojmu milosrdenstvu všetko, čo predstavuje Poľsko, najmä tých členov národa, ktorí sa neuberajú tvojimi cestami. Obdaruj ich svojou milosťou, osvieť ich mocou Ducha Svätého a všetkých nás doved' do večnej jednoty s Otcom.

V mene bratskej lásky ti zverujeme všetky národy sveta, najmä tie, ktoré Poľsko poznamenali krížom. Učiň, aby v tebe rozpoznali svojho právoplatného Pána a Kráľa a využili čas, ktorý im Otec dáva, a dobrovoľne sa podriadili tvojmu panovaniu.

Pane Ježišu Kriste, Kráľ našich srdiec, učiň naše srdcia podľa svojho Najsvätejšieho Srdca.

Kiež tvoj Svätý Duch zostúpi a obnoví tvár zeme, tejto zeme. Kiež nás podopiera v uskutočňovaní záväzkov vyplývajúcich z tohto národného aktu, chráni od zlého a posväcuje nás.

V Nepoškvrnenom Máriinom srdci skladáme svoje predsavzatia a záväzky. Všetci sa zverujeme materskej ochrane Kráľovnej Poľska a príhovoru svätých patrónov našej vlasti.

Kraľuj nám Kriste! Kraľuj v našej vlasti, kraľuj v každom národe – k väčšej sláve Najsvätejšej Trojice a pre spásu ľudí. Učiň, aby našu vlasť a celý svet zahrnulo tvoje kráľovstvo, kráľovstvo pravdy a života, kráľovstvo svätosti a milosti, kráľovstvo spravodlivosti, lásky a pokoja. *-red-*

Slávnostné vyhlásenie sa uskutočnilo v sanktuárii Božieho milosrdenstva v Krakove-Łagiewnikach. Pred vystavenou Sviatosťou oltárnou ho vykonal predseda Poľskej biskupskej konferencie arcibiskup Stanisław Gądecki. Tento akt sa vykonal aj vo všetkých poľských farnostiach v nedel' na sviatok Krista Kráľa.

SLÁVNOSTNÉ VYHLÁSENIE

Nesmrtelný Kráľ vekov, Pane Ježišu Kriste, náš Boh a Spasiteľ! V jubilejnom roku 1050. výročia krstu Poľska a v mimoriadnom Svätom roku milosrdenstva, my Poliaci, stojíme pred tebou so svojimi duchovnými a svetskými predstaviteľmi aby sme uznali tvoju vládu, podriadili sa tvojmu právu a aby sme tebe zverili a zasvätili našu vlasť a celý národ.

Vyznávame pred nebom a zemou, že tvoje kraľovanie potrebujeme. Vyznávame, že ty jediný máš nad nami sväté a nikdy nehasnúce právo. Preto s pokorou skláňame svoje hlavy pred tebou, Kráľ všehomíra, uznávame tvoje panovanie nad Poľskom a celým naším národom, žijúcim vo vlasti i vo svete.

S túžbou osláviť majestáť tvojej moci a slávy, s veľkou vierou a láskou voláme: Kraľuj nám, Kriste!

V našich srdciach, kraľuj nám, Kriste!
V našich rodinách, kraľuj nám, Kriste!

V našich farnostiach, kraľuj nám, Kriste!

Čo si myslia moslimovia o našom kresťanskom náboženstve

Kresťanstvo očami islamu

Niet pochýb, že väčšina moslimov žijúcich v západných krajinách chce žiť pokojne. Napriek tomu je potrebné si položiť otázku, čo si moslimovia myslia o nás a našom náboženstve.

Islamský terorizmus reprezentuje jedno z najväznejších nebezpečenstiev našej spoločnosti. Nie je iba politickým problémom, ale aj a predovšetkým náboženským. Zaostriť pozornosť na islam nám pomôže pochopiť, čo islam vlastne je a akú má tendenciu nahradiť kresťanstvo alebo iné náboženstvo. Všetko však záleží aj od historických okolností.

ŽENA A DRAK

Jedenásty september 2001 je symbolický začiatok fundamentalistického terorizmu ako novej formy vojny, ktorá je zameraná na zničenie všetkého a všetkých, aby sa svet stával nebezpečnejším, zvlášť život v západných mestách.

Čo teda môžeme očakávať od budúcnosti? Akými zbraňami sa dá čeliť nenávisti a násilium? Kde vyústi tento katastrofický scenár? Rozum sa zastavuje pred otáznikmi, čo všetko sa dá urobiť v tomto besnení pekelných mocností. Len z pohľadu viery môžeme pochopiť, čo sa deje a aké sú pravé príčiny boja.

Už tridsaťpäť rokov nám odhaľuje Kráľovná pokoja, že na pozadí problémov ľudstva prebieha veľký boj dobra a zla, lásky a nenávisti, medzi *Ženou odetou slnkom* a pekelným drakom. Odmenou je záchrana nespočetného množstva duší a budúcnosti ľudstva, kráčajúceho do priepasti autodestrukcie. Na to, aby sme sa stali víťazmi v tejto hroznej historickej dobe však nestačia iba ľudské prostriedky, aj keď sú veľmi potrebné. Nepriateľom je v skutočnosti satan, ktorý chce nenávisť, vojnu a zni-

čenie planéty, na ktorej žijeme. Preto Madona pozýva svoje deti, ktoré odmietli Krista a myslia si, že vybudujú svet bez Boha, aby sa navrátili k modlitbe, k viere a obrátili sa. Iba takáto zmena srdca dostane od Boha milosť múdrosti, silu a odvahu vyhnúť sa veľkému utrpeniu a vstúpiť do nového sveta pokoja a mieru.

VIERA V JEDNÉHO BOHA?

V moslimskej tradícii je Korán základným zdrojom islamského práva a doktríny. Nie je však *inšpirovaný* ako Sväté písmo kresťanov, ktorého autorom je Boh, ale ľudskí autori sa považujú za „pravých“ vo svojej slobode a charaktere. Je však daný tým istým Bohom prostredníctvom anjela Gabriela ako kópia božej knihy, ktorá je s Bohom v koexistencii.

Korán, opakujúc početné antitrinitárne herézy a náuku talmudského judaizmu, nielenže s opovrhnutím odmieta dogmu o Svätej Trojici, ale obviňuje kresťanov, že sú neveriaci.

Pre moslimov pochádza od Alaha nielen to, čo sa týka ich náboženstva, ale aj správna interpretácia kresťanstva. Márne ponúkali kresťania moslimom

víziu kresťanskej viery v hypoteticko-medzináboženskom dialógu. Pre moslima je kresťanstvo také, ako ho interpretuje Korán, a nijaký ľudský argument nemôže zmeniť to, čo oni považujú za Božie zjavenie. Z moslimskej perspektívy je to teda Mohamed, ktorý hovorí v mene Alaha o Ježišovi Kristovi a o jeho učení.

Prvá kresťanská dogma verí v Boha, ktorý je jediný v podstate a trojjediný v osobách. Kresťania vždy hlásali jednotu a jedinečnosť Boha, vyjadrenú na začiatku *Vyznania viery*: „*Verím v jedného Boha.*“ Rozlišovanie troch božských osôb je vo Svätej trojici, ktorá nie je nekonečnou osamelosťou, ale večnou láskou.

Korán, opakujúc početné antitrinitárne herézy a náuku talmudského judaizmu, nielenže s opovrhnutím odmieta dogmu o Svätej Trojici, ale obviňuje kresťanov, že sú neveriaci: „*Sú neveriaci všetci, ktorí hovoria: „Naozaj je Boh jedna tretina z troch.“*“ (Korán 5, 73). Inde sa zase tvrdí: „*On, Boh je jedinečný! Boh je večný. Nikdy nepľodil a nebol splodený a nie je nikto, kto by mu bol roveň!*“ (Korán 112,1-4).

Na základe týchto tvrdení sa nedá s istotou povedať, že kresťania a moslimovia veria v toho istého Boha. V skutočnosti kresťanský Boh je trojjediný, no moslimovia neveria v Boha, ani v Ježiša, ani v Ducha Svätého. Spodobenie spoločného Boha sa používa vždy vtedy, keď sa dáva židovstvo, kresťanstvo a islam pod spoločnú nálepku mono-teizmu. Záver je, že nadarmo kresťania veria v „*jedného Boha*“, pre moslimov je to idolatria, pretože kresťania veria v trojité božstvo.

JEŽIŠ LEN AKO PROROK

Takisto pochopenie vzťahu k Bohu je veľmi rozdielne. Islam, negujúc božské

»»

otcovstvo nepovažuje Boha za pravého Otca človeka, hoci je jeho stvoriteľom. Pre moslima Alah je najvyšší, s ktorým si nie je možné vybudovať dôverný synovský vzťah. Samotné slovo *islam* znamená *podriadenie sa*, ktoré vylučuje familiárny vzťah dokonca aj v raji (Korán 78,37). Nepochybne je Alah stvoriteľom, mocným a štedrým a milosrdným, ale zostáva neustále nedosiahnuteľný a trochu privysoko voči svojim stvoreniam.

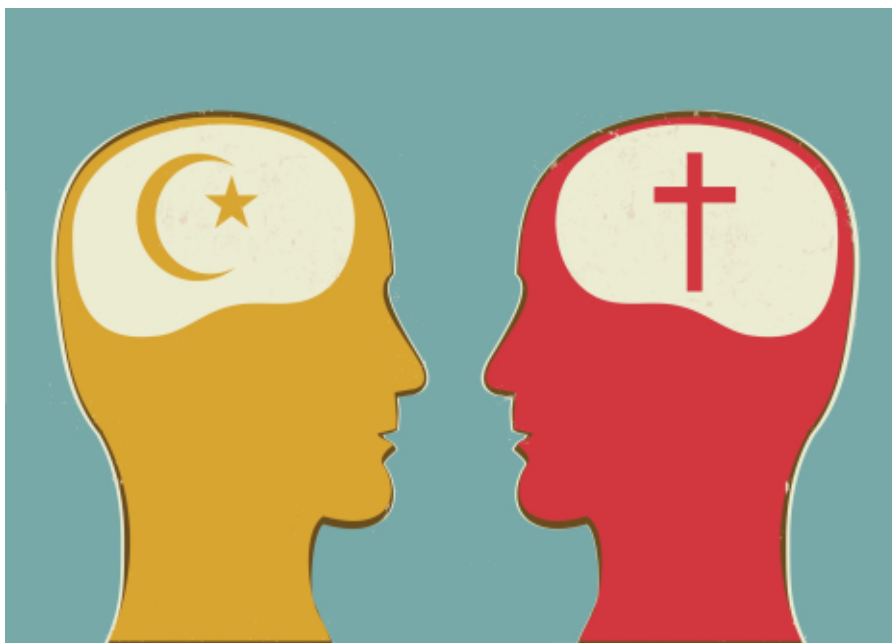
Vzhľadom na tieto predpoklady sa však vylučuje aj koncept meditácie a príhovoru, pokiaľ nič a nikto nemôže preklenúť túto nekonečnú vzdialenosť. Preto sa niet čo čudovať, že moslimovia, aby získali milosti, chodia sa modliť do mariánskych svätýň.

Inou vieroučnou dogmou, ktorú islam s odporom odmieta je dogma o vtelení. Na rozdiel od talmudského židovstva, Korán hovorí vždy o Ježišovi s veľkým rešpektom ako o prorokovi, predchodcovi Mohameda. Redukuje však Ježiša na čisto ľudskú dimenziu a nepochybne večné ľudské pokušenie. V tomto ohľade sa naša generácia vôbec nelíši od Ježišových súčasníkov, ktorí ho odsúdili na smrť za to, že sa vyhlasoval na roveň s Bohom.

V SLUŽBÁCH ISLAMU

A predsa Mohamed nielenže Ježiša nazýva prorokom, ale ho pozýva do služby islamu, pretože On predpovedal príchod proroka a zákona dokonalejšieho od seba (Korán 61,6). Veľkosť Ježiša Krista nespočívala v tom, čo ľudia aj neveriaci na ňom a na jeho vierouke obdivovali, ale výlučne v tom, že pripravoval cestu na príchod Mohameda. Negociácia božstva Ježiša Krista je rozhodujúca a polemická. „Zaiste sú neveriaci, ktorí hovoria: ‚Mesiáš, syn Márie, je Boh‘“ (Korán 5,72). „Kresťania hovoria: ‚Kristus je boží syn.‘ Toto hovoria svojimi ústami, napodobniac neveriacich, ktorí ich predišli. Zlorečia Bohu. Ako takí sú vylúčení!“ (Korán 9, 30). „Kresťania hovoria, že Najvyšší poslal syna. Odpovedz im: Povedali ste strašnú vec! Najvyšší nemôže predsa splodiť syna pre seba, ani nikto sa nemôže pridať k jeho kráľovstvu“ (Korán 19, 91-93).

Je jasné, že srdce kresťanskej viery, ktorým je mystérium inkarnácie, je pre islam vecou priam obludnou. Škandál inkarnácie sa prezentuje v Koráne s tou istou vehemenciou, akou explodovalo v čase Ježišovo ohlasovania, a jej negácia nie je menej drsná ako negácia inkarnácie mnohými dnešnými súčasníkmi. To, čo hovoria o Ježišovi Kristovi

moslimovia je, čo hovorí „ľud“, že je telo a krv (Mt 16,18; „Telo a krv“ je výraz, ktorý označuje „človeka“) pozn. prekl.) Za „proroka“ ho považovali davvy, ktoré nasledovali Ježiša, pre moslimov je však iba ten, ktorý predpovedal príchod Mohameda.

„Islam nie je náboženstvom spásy. Niet tam miesta pre kríž a vzkriesenie. Zmieňuje sa o Ježišovi iba ako o prorokovi, ktorý pripravuje proroka najvyššieho – Mohameda.“

Sv. Ján Pavol II.

Nemá sa podceňovať toto objektívne spojenie medzi súčasnými náboženstvami (islamizmom, budhizmom, hinduizmom) a ateizmom šíriacim sa na Západe v škandalóznom odmietaní božstva Ježiša Krista.

ABSENCIA VYKÚPENIE

A predsa si Mohamed uvedomuje, že kresťania veria v božstvo Ježiša Krista, pretože to hlása evanjelium. Svojím spôsobom to prispieva Kristovmu božiemu zjaveniu, a preto odmieta historickú pravdivosť evanjelia a vkladá do úst Ježiša tvrdenie, že sa nikdy neporovnával s Bohom a že nezaložil nijakú cirkev (Korán 5, 116-117). „Mystérium ústredného evanjeliového posolstva, sa vcelku považuje za prejav kresťanskej nevery. Preto islam neuznáva v súčas-

nej cirkvi spoločenstvo Ježišových učeníkov. Pre moslimov kresťania nie sú Ježišovou cirkvou a ani Biblia a ani evanjelium nie sú autentickými knihami,“ tvrdí alžírsky emeritný arcibiskup Mons. Henri Teissier.

Sv. Ján Pavol II., ktorý nikdy nepodceňoval religiozitu moslimov, zvlášť čo sa týka ich viery v Boha a vernosť modlitbe, berie na vedomie tieto neodstrániteľné teologické rozdiely: „Islam nie je náboženstvom spásy. Niet tam miesta pre kríž a vzkriesenie. Zmieňuje sa o Ježišovi iba ako o prorokovi, ktorý pripravuje proroka najvyššieho – Mohameda. Zmieňuje sa aj o Márii, jeho panenskej matke, ale absolútne absentuje dráma vykúpenia. Preto nielen teológia, ale aj antropológia islamu je veľmi vzdialená teológii kresťanskej“ (Prekročiť prah nádeje).

ODMIETNUTIE KRÍŽA

Čo je potrebné zvlášť zdôrazniť, je odmietavá reakcia Koránu v konfrontácii s krížom, ešte aj v súčasnosti živá medzi nasledovníkmi islamu. V skutočnosti si Mohamed nerobí výčitky v negovaní historického faktu Ježišovho ukrižovania, ktoré nepochybneval nijaký nepriateľ kresťanstva, a to nielen v staroveku, ale ani v moderných časoch: „Židia tvrdia: ‚Zabili sme mesiáša, Ježiša, syna Márie, božieho vyslanca.‘ V skutočnosti Ježiša ani nezabili ani neukrižovali, ale niekoho, kto sa na neho podobal“ (Korán 4, 156-158).

Nijaký kritický historický pohľad by nikdy nepresvedčil moslima, že tvrdenie v Koráne je neobhájiteľné. V Koráne si islam nárokuje absolútny monopol na každú pravdu a dobro. „Následkom toho nič, čo nie je zahrnuté v Koráne,

nebudí záujem a stáva sa podozrivým“ (Stefano Nitoglia).

Odmietnutie kríža je v skutočnosti odmietnutie kresťanskej dogmy vykúpenia: „Pre nás ľudí a pre našu spásu zostúpil z neba.“ Keďže v islame neexistuje dedičný hriech, preto nie je potrebné oslobodzovať človeka z otroctva zla a uzdraviť ľudskú bytosť milosťami. Baránok boží, ktorý berie na seba hriechy sveta, aby ho vykúpil krížom, je pre islam nielen niečo nepochopiteľné, ale zaiste aj ohavné.

SYN MÁRIE

Rešpekt moslimov voči Ježišovi, ako predchodcovi Mohameda, sa vzťahuje aj na Máriu jeho panenskú matku. Jednako je však daná do perspektívy typickej pre Korán. Vzhľadom na to, že Korán neguje božstvo Ježiša Krista, neguje aj Máriino božské materstvo, ktorá nie je *theotokos* (Božia matka), ale matka proroka Ježiša. V Koráne sa vskutku Ježiš nazýva „syn Márie“ v kontraste ku kresťanskej viere, kde sa nazýva „Boží Syn“. „Tento je Ježišom, synom Márie, slovo pravdy o ktorej niektorí pochybujú. Nehodí sa Bohu, aby mal syna! Nech je mu sláva. Keď on rozhodne o niečom stačí, že povie: ‚bud‘ a ‚stane sa‘“ (Korán 19, 34-36).

Nevieme, ako Mohamed rozumie výrazu *syn Boha*, keď je toto práve hlavným bodom kresťanskej viery v Ježiša Krista. Faktom je, že sa pohoršuje, považujúc to za urážku božieho majestátu: „Hovoríte monštruóznou vec! Málo chýba, aby sa zrútili nebesá, rozpoltila zem

a skolabovali vrchy, keď prisúdili syna Najvyššiemu“ (Korán 19, 88-92).

Je kuriózne, ako sa Korán, referujúc o Márii, dopúšťa početných historických chýb a kontradíkcii. Medzi inými dochádza k zámene so sestrou Mojžiša a Árona, ktorá žila 1 500 rokov predtým (Korán 19, 27-28). Predsa len je však nepopierateľné, že Božia matka, i keď považovaná za panenskú matku obyčajného proroka (moslimovia uznávajú panenstvo Márie), má diskretnú účasť medzi nasledovníkmi Mohameda, zvlášť pre obyčajných ľudí. Voči nej existuje nezriedka nielen rešpekt a obdiv, ale aj gesto nábožnosti.

Dá sa v tom vytušiť náznak nádeje daný Prozreteľnosťou v kontexte náboženstva tak zásadne protikresťanského?

Alebo je to možno nevedomá kompenzácia nedostatku významných ženských osobností v islame?

PODROBENIE SVETA

Popretie základov kresťanstva tvorí súčasť náuky Koránu a je spoločné pre všetkých moslimov. Naozaj nesmieme zabúdať, že „ak sa metódy a stratégie pôsobenia tzv. umierneného islamizmu odlišujú od tzv. islamizmu radikálneho a od toho teroristického, cieľe sa však zdajú byť rovnaké: podrobenie sa celého sveta islamu, ktorý sa považuje za pečať a naplnenie všetkých zjavení. Klasická doktrína, prijímaná všetkými moslimami, v skutočnosti rozdeľuje svet na dve časti: ‚územie islamu‘ (*Dar al-islam*), kde platia zákony islamu, a ‚územie vojny‘ (*Dar al-Harb*), kde žijú neveriaci. A toto posledné územie musí byť dobyté a podmanené islamom,“ hovorí odborník na islam Stefano Nitoglia.

P. LIVIO FANZAGA, SchP

(Z taliančiny preložila Dagmar Babčanová)
(Snímky: archív)

Sú tu noviny
pre kresťanov.

Svieže čítanie
na novinovom papieri.

* Každé dva týždne pútavé čítanie
o ľuďoch, viere a Cirkvi

* Rozhovory, reportáže, svedectvá

0,99
EUR

PREDPLATNÉ: WWW.SLOVOPLUS.SK

Islamisti konvertitov z islamu na kresťanstvo prenasledujú a surovo ich trestajú

Nenávisť k obráteným

Korán určuje trest smrti pre človeka, ktorý dobrovoľne zanechá islam. Preto sa nijaký moslim, ktorý zanechal svoju vieru, necíti bezpečne. Aj napriek tomu pribúda konvertitov z islamu na kresťanstvo.

Mnohí konvertiti z islamu sa musia skrývať, väčšina sa usiluje odsťahovať na Západ, ale aj tam ich prenasledujú ich bývalí spoluveriaci. „Pre mnohých členov moslimskej komunity sme rúhači. Hovorí nám, že sme odpad a zaobchádzajú s nami ako s občanmi druhej kategórie. Títo ľudia nás chcú zbaviť ľudskej dôstojnosti,“ opisuje svoju skúsenosť Nissar Hussain z britského Bradfordu. Pred rokom však skončil v nemocnici s vážnymi zraneniami po tom, čo ho pred jeho domom napadli dvaja muži a mlátili ho krompáčom. Nebol to prvý útok, tento bol však najbrutálnejší.

TISÍCKY OBRÁTENÍ

Vari najviac konverzií z islamu na kresťanstvo je v Egypte. Podľa niektorých údajov niekoľko tisíc egyptských moslimov prestúpilo na kresťanstvo. Aj preto je tu tradičná Koptská cirkev vystavovaná krutým útokom zo strany moslimov. No mučeníctvo konvertitov nie je zbytočné. Pri pohľade na vieru, ktorú nezlomí ani násilie, sa ne jeden moslim začína zamýšľať: Je islam skutočne náboženstvom pokoja? Kto je ten Ježiš, ktorý im dáva silu vytrvať a odpúšťať?

Ku konverziám z islamu dochádza vo všetkých islamských krajinách. Podľa rozličných prameňov počet moslimov, ktorí zanechali náboženstvo Koránu a prijali Ježiša, dosahuje desiatky tisíc. Najviac obrátení je v Európe a v Amerike, kde moslimov v menšej miere ob-

medzujú tradícia či príbuzenské vzťahy. A hoci v štátoch, v ktorých žijú, nevyužívajú Koránom predpísané tresty pre „odpadlíkov“, ani v nich sa konvertiti necítia v bezpečí. Moslimovia, žijúci myšlienkou „svetového džihádu“, sú aj na Západe a môžu novoobrátencom bez väčších prekážok terorizovať.

Aj v Rakúsku stále viac tu žijúcich moslimov konvertuje na kresťanstvo. Pre mnohých to prináša prerušenie kontaktov s rodnou komunitou. Aj napriek tomu však vzrástol počet takýchto konverzií za tento rok v porovnaní s rokom 2015 takmer trojnásobne. Každý týždeň príde vo Viedenskej arcidiecéze približne 5 až 10 žiadostí moslimov o krst. Väčšina z konvertujúcich sú utečenci z Iránu, Sýrie a Afganistanu.

Vari najslávnejšou konvertitkou z islamu na kresťanstvo je Rima Fakihová. V roku 2010 vyhrala titul Miss USA, na jar tohto roku sa však krásna Rima rozhodla pre nečakaný krok. Za manžela si vzala kresťana, a tak sa aj Rima rozhodla stať sa kresťankou. Už nie je len prvou moslimskou Miss USA, ale aj prvou a jedinou „misskou USA“, čo konvertovala z islamu na kresťanstvo.

ZJAVENIE SA JEŽIŠA

Pri konverzií moslimov na kresťanstvo sa nedá nevšimnúť si, že mnohým sa zjaví samotný Ježiš. „V jednu noc som zažil niečo nadprirodzené. V mojej izbe sa zjavil Ježiš. Toto stretnutie navždy

zmenilo môj život,“ spomína rodený Kuvajťan Naeem Fazal, ktorý po vojne v Perzskom zálive emigroval do USA. V onu noc si Naeem zrazu uvedomil prítomnosť dvoch diablov v izbe. Vystrašený mladík nevedel, čo má robiť. Na pomoc volal niekoho, s kým sa zoznámil len nedávno: Ježiša. V tom momente sa temnota rozplynula. Ešte tej noci pocítil, ako ho niekto ťahá za ruku. Bol to samotný Ježiš, ktorý Naemovi povedal: „Som Ježiš. Tvoj život mám vo svojich rukách.“ Momentálne je mladý Kuvajťan pastorom evanjelického magazboru v Severnej Karolíne.

Očividne to však nie je ojedinelý prípad. Samotný N. Fazal hovorí: „Vo väčšine týchto konverzií sa hovorí o snoch a zjaveniach inšpirovaných Duchom Svätým. V nich sa Ježiš zjavuje vo svojej nadprirodzenosti.“

EVANJELIUM PRE VŠETKÝCH

Podobný príbeh zažil aj Iránčan Saeed Abedini. Vyrastal v zbožnej moslimskej rodine, ako 20-ročný vstúpil do radikálnej islamskej skupiny. V nej natrafil na Bibliu, ktorú sa rozhodol prečítať. Raz ho upostred noci zobudil cudzí hlas: „Saeed, čoskoro prídem. Chod' a hlásaj moje evanjelium!“ Hlas túto vetu zopakoval ešte trikrát a cez okno mu začal prerážať žiarivý lúč. Akonáhle Saeed súhlasil s tým, čo od neho hlas žiadal, svetlo stmavlo a vtedy uvidel akoby cez okno Ježiša. Nasledujúce roky Saeed Abedini a jeho žena vášnivo hlásali v Iráne evanjelium. Kvôli konvertovaniu na kresťanstvo ho na niekoľko rokov uväznili. Oslobodili ho len v januári tohto roku.

Podobný príbeh prežil aj Abdul zo Saudskej Arábie. V tejto krajine je zakázané nosiť a vystavovať kresťanské symboly či vlastniť Bibliu, dokonca aj za telefonické vianočné blahoprianie sa možno dostať do väzenia. V takýchto podmienkach Abdul, ktorý úprimne hľadal Boha, nemal nijakú príležitosť dozvedieť sa o Ježišovi. Až sa mu raz v nočnom videní zjavil samotný Ježiš a povedal: „Synu, ja som cesta, pravda a život. Ak mi zasvätiš svoj život a budeš ma nasledovať, zachránim ťa od pekla.“ Abdul konvertoval. Po uväznení a mučení, ale priam po zázračnom prepustení opustil krajinu...

Všetky tieto príbehy by nám mali pripomenúť jednu životne dôležitú skutočnosť: Pánovu radostnú zvesť by sme mali hlásať všetkým – aj moslimom.

Spracovala BOKA PIKA
(Snímka: net)

Katechéza pápeža Benedikta XVI. o nemeckej mystičke sv. Gertrúde Veľkej z Helfty

Nemecká mystička

Svätá Gertrúda Veľká nás zavedie do kláštora v Helfte, kde sa zrodilo niekoľko majstrovských diel latinsko-nemeckej, ženskej náboženskej literatúry. K tomuto svetu patrí svätá Gertrúda, jedna z najslávnejších mystičiek, jediná žena Nemecka, ktorá dostala prídomek Veľká vďaka svojmu kultúrnemu a evanjeliovému formátu.

Sv. Gertrúda Veľká svojím životom a myslením jedinečným spôsobom ovplyvnila kresťanskú spiritualitu. Je to výnimočná žena, obdarená zvláštnymi prirodzenými talentmi i mimoriadnymi darmi milosti, hlbokou pokorou a vrúcnou horlivosťou za spásu blížnych, vnútorným spoločenstvom s Bohom v kontemplácii a v pohotovosti pomáhať núdznym.

V Helfte sa systematicky stretávala so svojou učiteľkou Mechtildou z Hackebornu a nadviazala vzťah s Mechtildou z Magdeburgu, ďalšou stredovekou mystičkou. Od týchto troch spolusesťier čerpana poklady skúsenosti a múdrosti; tie potom ďalej rozvíjala, napredujúc na ceste duchovného rastu s neobmedzenou dôverou k Pánovi. Bohatstvo duchovnosti u nej nachádzame nielen vzhľadom na kláštorné prostredie, ale aj, a to predovšetkým, vzhľadom na svet Biblie, liturgie, patristiky a benediktínskej kultúry. Vyjadruje ho s veľmi osobnou pečatou a s veľkou komunikačnou účinnosťou.

VSTUP DO KLÁŠTORA

Svätá Gertrúda prichádza na svet 6. januára 1256, na sviatok Zvestovania Pána, ale o jej rodičoch a mieste narodenia nevieme nič.

Gertrúda píše, že sám Pán jej odhalil zmysel tohto pre ňu vraj neznámeho pôvodu: „*Vývolil som si ju za svoj príbytok, pretože mám záľubenie v tom, že všetko, čo je v nej krásne, je mojím dielom. Práve preto som ju vzal od všetkých jej príbuzných, aby ju nik nemiloval pre puto príbuzenstva, ale aby som*

ja sám bol jediným prameňom lásky, ktorý ju unáša.“

Ako päťročná vstupuje do kláštora, čo bolo v danom období časté, aby získala formáciu a mohla vyštudovať. Tu prežije celý svoj život, v ktorom sama vyznačuje niektoré najdôležitejšie obdobia. Vo svojich pamätiach spomína, že Pán ju predchádzal veľkodušnou trpezlivosťou a nekonečným milosrdenstvom, nepripomínal jej roky detstva, mladosti a dospievania, ktoré „*prebehli v takom zaslepení mysle, že by som bola bývala schopná myslieť, povedať alebo urobiť bez akejkoľvek výčitky čokoľvek, čo sa mi zapáčilo a kde sa len dalo, keby si ma nebol ty uchránil, či už vnútorným odporom k zlu a prirodzenou inklináciou k dobru, alebo vonkajšou ostrážitosťou druhých ľudí. Bola by som sa chovala ako pohan, a to aj napriek tomu, že ty sám si chceš, aby som už od detstva, teda od svojich piatich rokov, žila vo svätyni požehnanej náboženstvom a aby ma vychovávali tvoji najlepši a najzbožnejší priatelia*“.

HLAD PO VEDOMOSTIACH

Gertrúda je neobyčajnou študentkou, učí sa všetko, čo sa len dá naučiť v oblasti trívnia a kvadrívnia (gramatika, rétorika, logika, geometria, aritmetika, astronómia a hudba, pozn. red.), na ktorých stála vzdelanosť tých čias. Je fascinovaná vedomosťami a do profánneho štúdia sa púšťa so zápalom a húževnatosťou, čo jej prináša školské výsledky prevyšujúce všetky očakávania.

Hoci nevieme nič o jej pôvode, mnoho nám naznačia záľuby jej mladého

veku: literatúra, hudba a spev, ako aj umelecká drobnokresba ju priam opanovali. Má silný, rozhodný, priamy, ale aj impulzívny charakter, často vraví, že je nedbalá, priznáva si svoje chyby a pokorne prosí o odpustenie. S pokorou žiada o radu a o modlitby za svoje obrátenie. Niektoré rysy jej temperamentu, ale aj zlozvyky ju sprevádzajú až do konca života, a to až do tej miery, že viacerí sa pozastávajú nad tým, ako je možné, že Pán si ju tak veľmi obľúbil.

Ešte v študentských časoch sa úplne zasväcuje Bohu v kláštore a dvadsať rokov sa v jej živote nedeje nič neobvyklého: štúdium a modlitba sú jej hlavnými činnosťami. Vďaka svojmu nadaniu vyniká nad spolusestrami, húževnato študuje rozličné oblasti kultúry.

VIDENIE

Počas adventu roku 1280 začne cítiť nechuť ku všetkému a hovorí o prázdnote vecí, až kým 27. januára 1281, len niekoľko dní pred sviatkom Hromníc, večer, pred modlitbou kompletoria, Pán svojím svetlom prežiari všetku jej temnotu. S jemnosťou a nehou upokojí vnútorný zmätok, ktorý ju sužuje, nepokoj, ktorý Gertrúda vníma ako dar samotného Boha „*určený na zbúranie tej veže márnivosti a zvedavosti, ktorú som svojou pýchou stavala aj napriek tomu, že som nosila rehoľné rúcho a meno, teda na to, aby si mi konečne ukázal tvoju spásu*“.

Vo videní zbadá mladíka, ktorý ju vedie za ruku, aby sa vymotala zo spleti tŕňov, čo dusia jej dušu. Na tejto ruke Gertrúda spoznáva „*vzácnu stopu tých*

»»»

rán, ktoré nás oslobodili od všetkých žalôb našich nepriateľov“, rozpoznáva toho, ktorý nás na kríži zachránil svojou krvou – Ježiša.

Od tohto okamihu sa prehlbuje jej život intímneho spoločenstva s Pánom, a to predovšetkým v čase najvýznamnejších liturgických období – v Advente a na Vianoce, v Pôste a počas Veľkej Noci, na sviatky Panny Márie a aj vtedy, keď jej choroba bráni zúčastniť sa na chórových modlitbách. Je to presne tá istá úrodná pôda liturgie, ktorú tak dobre poznala aj jej učiteľka Matilda. Gertrúda ju však opisuje prostredníctvom ešte jednoduchších symbolov, priamejších a realistickejších obrazov, s ešte užším previazaním na Bibliu, cirkevných otcov a benediktínske prostredie.

OD GRAMATIKY K TEOLÓGII

Jej životopis naznačuje dva smery toho, čo by sme mohli označiť jej zvláštnym „obrátением“. V oblasti štúdia je to radikálny prechod od profánnych, humaných vied k teológii a v kláštore zasa prechod od života, ktorý ona sama nazýva nedbalým, k životu intenzívnej, mystickej modlitby poznačenej výnimočným misionárskym zápalom.

Pán, ktorý si ju vybral od narodenia a od malička jej dal účasť na sláveniach kláštorného života, ju znova povoláva svojou milosťou „od vonkajších vecí k vnútornému životu a od pozemských starostí k láske vecí duchovných“. Gertrúda chápe, že sa od neho vzdialila do oblastí, ktorá mu nie je najbližšou, že sa s priveľkou dychtivosťou venovala slobodným štúdiám, ľudskému poznaniu, zanedbávajúc však duchovnú vedu a oberajúc sa o chuť opravdivého poznania. Teraz však prichádza na vrch kontemplácie, kde zanecháva starého človeka, aby si obliekla nového. Od štúdia gramatiky prešla k teológii, neúnavne a pozorne čítala všetky sväté knihy, ktoré sa jej podarilo získať, naplnila svoje srdce najdôležitejšími Svätého písma. preto mala vždy poruke nejaké inšpirované slovo, ktorým vedela uspokojiť každého, kto za ňou prichádzal s prosbou o radu, ale aj príhodný text Svätého písma, ktorým vedela umlčať všetky chybné mienky a zatvoriť ústa svojich odporcov.

PEVNÝ STĹP

Sv. Gertrúda toto všetko premieňa na apoštolát: venuje sa spisovaniu a rozširovaniu právd viery s jasnosťou a jednoduchosťou, ale aj s pôvabom a presvedčivosťou, slúžiac s láskou a vernosťou Cirkvi. Bola obľúbenou pomo-

cou pre teológov i zbožných ľudí. Z tejto jej intenzívnej činnosti sa zachovalo málo, a to aj kvôli udalostiam, ktoré viedli k fatálnemu zničeniu kláštora v Helfte. Okrem diela *Hlásateľ Božej lásky* a *Zjavení* nám zostali len *Duchovné cvičenia*, ktoré sú vzácnym šperkom v mystickej duchovnej literatúre.

V náboženskom živote je naša svätica „pevným stĺpom, neoblomným zástancom spravodlivosti a pravdy“, ako hovorí jej životopis. Slovmi i príkladom vzbudzuje v druhých veľké nadšenie. K modlitbám a pokániam podľa kláštorných pravidiel si pridáva mnohé ďalšie, a to s takou zbožnosťou a s takým odovzdaním sa Bohu, že vzbudzuje v každom, kto ju stretá, pocit Pánovej prítomnosti. A naozaj, sám Boh jej dáva pochopiť, že si ju povolal, aby bola nástrojom jeho milosti.

Gertrúda sa však cíti nehodná tohto nesmierného Božieho pokladu, vyznáva, že ho dobre nespravovala a náležite nezhodnocovala. Volá: „Beda! Ved' keby si mne, nehodnej, bol dal na pamiatku čo len malé steblo, bolo ho treba chrániť s väčšou úctou, než akú som ja mala k všetkým tvojim veľkým darom!“ Hoci si uvedomuje vlastnú biedu a nehodnosť, vždy lipne na Božej vôli, pretože „som tak málo využila tvoje milosti, že nemôžem inak, než dúfať, že mi boli dané nielen pre mňa samú; ved' tvoja večná múdrosť nemôže byť zmarená

nehodným človekom! Daj preto, aby sa srdce aspoň jedného z tvojich priateľov, ktorí budú čítať tento spis, pohlo pri myšlienke na to, že pre lásku k dušiam si na dlhý čas nechal tak neoceniteľný drahokam ležať v biednom blate môjho srdca“.

SPOČINUTIE V PÁNOVI

Predovšetkým dve milosti sú Gertrúde nadovšetko vzácné: „Znaky tvojich spásonosných rán, ktoré si mi vtláčil do srdca ako cenné šperky, a hlboká a liečivá rana lásky, ktorou si ma poznačil. Zahrnul si ma týmito darmi veľkej blaženosti, takže aj keby som mala žiť tisíc rokov bez akejkoľvek vnútornej či vonkajšej útechy, spomienka na ne by mi stačila, naplnila by ma posilou, svetlom a vďačnosťou. Chcel si ma uviesť do neoceniteľnej blízkosti tvojho priateľstva, ukážuc mi rozličné podoby tej najvznešenejšej svätyně tvojho božstva, ktorou je tvoje Božské Srdce. K tejto plnosti dobrodení si pridal i to, že si mi dal za orodovnicu najsvätejšiu Pannu Máriu a často si ma odporúčal jej láskavej pomoci, ako najvernejší ženich odporúča matke svoju milovanú nevestu.“

Vstúpiac do večného spoločenstva ukončila svoju pozemskú púť 17. novembra roku 1301 alebo 1302, pravdepodobne vo veku 46 rokov.

V siedmom *Duchovnom cvičení*, ktorého obsahom je príprava na smrť, sv. Gertrúda píše: „Ó, drahý Ježišu, ktorý si mi tak nekonečne drahý, buď vždy so mnou, aby moje srdce zostalo s tebou a tvoja láska bola so mnou bez prestania; nech je môj prechod do večnosti tebou požehnaný, aby môj duch, oslobodený od telesných pút, mohol v okamihu spočinúť v tebe. Amen.“

Podľa mňa je zřejmé, že tieto veci nepatria len do minulosti a do histórie, ale príklad svätej Gertrúdy zostáva školou kresťanského života a smerovníkom správnej cesty. Ukazuje nám, že základom šťastného, opravdivého života je priateľstvo s Ježišom, naším Pánom. Tomuto priateľstvu sa učíme skrze lásku ku Svätému písmu a lásku k liturgii, v hlbokéj viere, skrze lásku k Panne Márii, v stále reálnejšom spoznávaní samého Boha, pravého šťastia a cieľa nášho života.

Benedictus PP XVI

(Prednesené 6. 10. 2010)
(Uverejňujeme pri príležitosti 715. výročia smrti sv. Gertrúdy Veľkej)

Vznik kresťanských chrámov pri kristinizácii prešiel rôznymi procesmi

Od chrámu ku kostolu

Po Milánskom edikte (r. 313) mohla začať Cirkev oficiálne naplňať Kristov misijný príkaz. V silno pohanskom prostredí sa však nie vždy použili tie správne praktiky evanjelizácie.

Pohanské náboženstvá, ktoré sa hlboko zakorenili a po stáročia sa uchovávali ako „posvätné“ dedičstvo, prirodzene nechceli uvoľniť miesto novému smeru, kresťanstvu, a bojovali s ním o nadvládu. Najsilnejšie vzdorovali starobylé miestne pohanské kultúry zdedené po predkoch, spájajúce sa predovšetkým s vidieckym obyvateľstvom. To uctievalo mnohých bohov, bôžikov a mytologické bytosti, prebývajúcce vo vode, vo vzduchu a pod zemou. Zvláštnej úcte sa tešili domáci ochranní bôžikovia.

POHANIA

Pod *pohanom* si treba predstaviť osobu, ktorá pripúšťa existenciu boha či božstiev, ale plne neverí posolstvu, ktoré zjavené náboženstvo, teda kresťanstvo, hlása o svojom Bohu. Patria tu aj tí, ktorí sa z rôznych dôvodov podvolili kresťanstvu, ale nemilujú ho a neberú toto učenie vážne.

Termín *pohan* sa prvý raz objavuje v kresťanských nápisoch na počiatku

4. storočia, ale nikdy nevstúpil so *Svätého písma*. V bežnom živote znamenal civilistu alebo roľníka, vidiečana. Pohan sa vo všeobecnosti považovali za „civilistov“, ktorí nikdy neprijali krst a nestali sa súčasťou Kristovej cirkvi. Niekedy sa im hovorilo aj „neveriaci“.

V 4. storočí väčšina obyvateľov Rímskej ríše zostávala naďalej v pohanstve. Kristianizácia prebiehala veľmi pomaly a trvala približne od 4. do 6. storočia. Niektorých oblastí sa kristianizácia takmer nedotkla a zostali pohanské až od ich obsadenia Arabmi v 7. storočí.

Kresťanstvo získavalo väčšinu v mestách, ale aj tam prežívali staré náboženstvá hlboko zakorenené predovšetkým medzi aristokraciou, ktorá považovala pohanstvo nielen za istú tradíciu, ale aj za vyjadrenie vernosti štátu. Pohanskou zostávala i veľká časť vojska a administratívne a ekonomické štruktúry. Pohanstvo si ctíli aj učiteľia na univerzitách.

Pohanovia praktizovali svoje náboženstvo súkromne, niekedy dokonca pod

kepienkou kresťanstva, a dúfali, že ich nikto neudá. Niektorí konvertovali len preto, aby si zachovali vysoké pozície, prípadne ich získali.

POSTUPNÉ ŠÍRENIE

Keďže zvestovatelia kresťanstva prinášali medzi pohanov základy novej mravnosti, doposiaľ neznáme zásady a príkazy, ktoré boli protichodné dovtedajšiemu pohanskému spôsobu života, netreba sa diviť, že Cirkev len pomaly vychovávala pohanov, aby sa zriekli starobylých zvykov. Z ich vplyvov sa, prirodzene, nikto z pokrstených pohanov nemohol razom vymaniť, a to aj napriek horlivým úsilím vierozvestov. Pokrstený ľud na základe danej kultúrnej úrovne nedokázal hneď porozumieť hlásaným pravdám a viere v Ježiša, dokonca aj tam, kde nebol zásadný odpor proti zvestovateľom Kristovho učenia. Hoci pokrstení, predsa si len ľudia neraz často spomínali na staré zvyky, predovšetkým na každoročne sa opakujúce prírodné cykly (slnovrat, rovnodennosť a pod.) či obyčaje spájajúce sa s významnými životnými udalosťami ako narodenie, svadba pohreb a podobne.

Proces pokresťančovania sa však aj napriek tomu, hoci pomaly, ale predsa len rozšíril na celú Rímsku ríšu. Ako

základný prameň nám môže slúžiť *Život Konštantínov* od otca cirkevných dejín Euzébia, v ktorom popisuje cisára Konštantína Veľkého (272/3 – 337) ako horlivého a „jediného vládcu, ktorý bol milovaný Bohom, kráľom všehomíru“, ktorý boril chrámy a starobylé svätyne a nechával vztyčovať spásonosné znamenia pravého víťazstva – kostoly.

Ďalší príklad kristianizácie podáva *Život Porfyriov*. Biskup Porfyr diskutuje s kresťanmi o pohanskom chráme Marneion, kde sa uctieval Zeus. Chrám sa má zboriť či vnútro chrámu spáliť, alebo sa priestor chrámu očistí a posväti ako kostol. Napokon sa všetci dohodli, že na mieste vypáleného chrámu sa postaví kostol, teda chrám získa úplne novú funkciu, pričom sa plne zachoval princíp úcty, t. j. *veneratio a stabilitas loci*.

JÁN Z EFEZU

Codex Iustinianus (Justiniánov kódex) v časti z roku 472 sa výslovne zmieňuje o prežívajúcom pohanstve a trvá na jeho eliminácii. Nariadenie sa usiluje aj o preventívnu inkulturáciu kresťanskej viery čiastočne katechizovaných, ale ešte nepokrstených.

Podrobnejšie informácie z tohto obdobia nám prináša vo svojich *Cirkevných dejinách* sýrsky monofyzitský (monofizitizmus hlása, že Ježiš mal len jednu, božskú prirodzenosť, pozn. red.) biskup Ján z Efezu, ktorého pre jeho evanjelizačnú horlivosť označovali ako ničiteľa modiel. Ján vyslobodil mnoho ľudí z omylu pohanstva najmä v horách Kárie v okolí mesta Tralles (juhozápadná Malá Ázia, Turecko, pozn. red.). Tu sa údajne v čase najväčšieho rozkvetu nachádzalo 1 500 pohanských chrámov s kňazmi, ktorí vzdelávali ľud v zákonoch.

V roku 435 cisár Theodosius II. zakázal v pohanských chrámoch obety, pričom sa chrámy zneprístupnené pohanskému kultu stávali majetkom štátu, no nemali sa zničiť. Tiež nariadil, aby sa odstránili predmety modloslužby a namiesto nich sa umiestnili kríže, symboly nového náboženstva.

Ján z Efezu však nedbal na tieto nariadenia a nezačal meniť pohanské chrámy na kostoly, ale nariadil ich ničiť. Na ich mieste dal postaviť kláštory a kostoly, a to s výdatnou podporou cisára Justiniána. Na základe troch cisárskych nariadení nechal Ján postaviť v oblasti Dareira 14 kostolov a sedem kláštorov.

JÁNOVA KRISTIANIZÁCIA

Evanjelizáciu a pokresťančovanie Jána z Efezu v Malej Ázii v rokoch 542

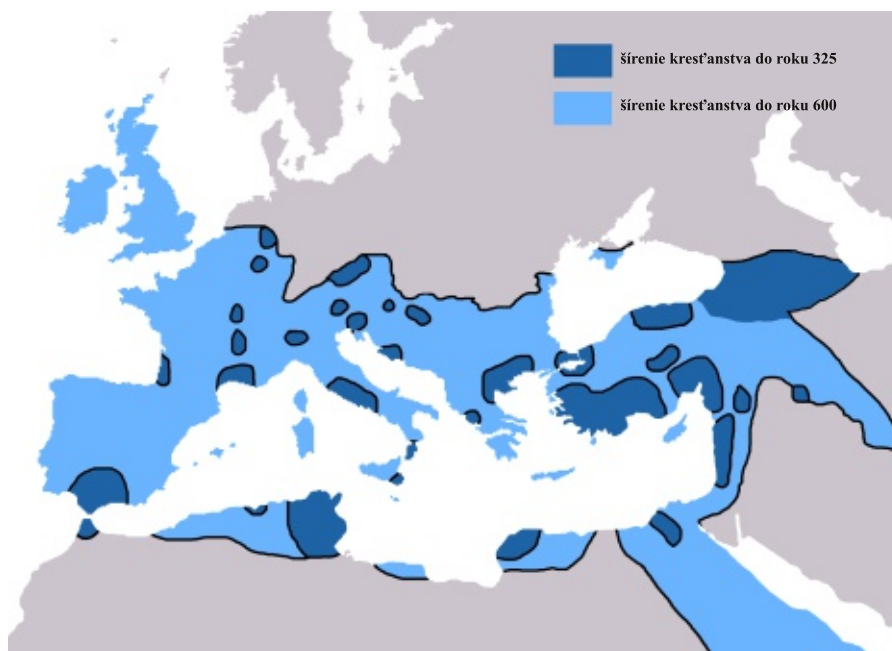

Rímska mozaika zobrazujúca baziliku vo východnom Stredomorí, 5. stor.

až 576 zachytil sýrsky kronikár, riadiaci sa podľa Seleukovskej éry (začína sa 1. októbra 312 pred Kristom), takto:

„V roku 853 Božia milosť navštívila Áziu, Káriu, Lýdiu a Frýgiu vďaka horlivosti víťazného Justiniána a skrz pôsobenie svojho pokorného služobníka (Jána z Efezu). Mocou Ducha Svätého a skrz poznanie pravdy bolo 70 000 duší vzdelaných (vo viere) a opustilo omyly pohanstva, klanianie sa modlám a chrámy démonov. Všetci sa obrátili, zriekli sa omylov svojich predkov, boli označení a pokrstení v mene nášho Pána Ježiša Krista a boli pripočítaní ku kresťanom. Víťazný (cisár) zaplatil náklady a krstné rúcha, a okrem iného každému z nich (pokrstených) zaplatil tramsin (tretina solidu; nekvalifikovaný robotník si dokázal zarobiť 6 – 10 solidov za rok, pozn. red.).

Keď im Boh otvoril myseľ a dal im poznanie pravdy, pomáhali nám vlastnými rukami ničiť ich chrámy, borili modly a vyhubili obety, ktoré boli všade, a zborili ich oltáre poškvrnené krvou obetovaných ktoré sa prinášali démonom, ako aj vyrúbať bezpočet stromov, ktorým sa klaňali, pretože sa vzdialili od všetkých omylov svojich predkov. Spásne znamenie kríža bolo umiestnené všade a božie kostoly boli založené na každom mieste. Bolo ich s veľkou starostlivosťou a horlivosťou založených a postavených 96 vo vysokých a strmých horách a rovinách, na všetkých miestach, kde existovalo pohanstvo. Bolo založených 12 kláštorov na miestach prežívajúceho pohanstva a kde ako nikdy kresťanská zvesť bola vypočutá od počiatku sveta až do súčasnosti. Päťdesiatpäť kostolov bolo postavených

z verejných prostriedkov a 41 na účet nových kresťanov. Víťazný cisár rád uvoľnil z verejných peňazí skrz našu poníženosť strieborné nádoby, lanové paramenty (liturgické textílie, pozn. red.), knihy a ďalšie predmety z bronzu.“

Z textu je zrejmé, že išlo o vidiecke pohanské prostredie.

Vynára sa tu však otázka, prečo sa pravoverný cisár, za ktorého sa Justinián považoval, obrátil na monofyzitov, ktorí mali svoje centrum v Edesse, aby evanjelizovali vidiecke oblasti Kárie.

Pri hlbšom bádani sa ukáže, že monofyziti boli v Kárii už značne usadení v časoch Severa z Antiochie († 538), ktorý bol patriarchom tohto mesta (512 – 518) a pôsobil tu napríklad aj Julián z Halikarnasu. Samotného Jána z Efezu vysvätil za biskupa v roku 558 Jakub Baradaj, metropolita Edessy.

SV. GREGOR VEĽKÝ

Dôležitá osobnosť, ktorá sa tiež musela stretávať s pohanstvom, teraz však na Západe, je pápež sv. Gregor Veľký (cca 540 – 604, pontifikát od r. 590). Ten počas svojho pôsobenia v Konštantinopole, ako pápežský legát, musel vidieť veľa zavretých a opustených chrámov na akropoli či v blízkosti mesta. Podobná situácia bola aj v Ríme.

Tento pápež okrem iného riešil pozostatky pohanstva na Sardínii a neskôr pripravil dôležitý dokument či návod, ako evanjelizovať. Ide o list z 18. júla 601, ktorý adresoval apoštolovi Anglicka Augustínovi. V liste s veľkou pastoračnou rozvahou nabáda misionárov, ktorí odišli do Anglicka týmito slovami:

„Po odchode našich súputníkov, ktorí cestujú s Tebou, sme upadli do veľkej neistoty, pretože sme nič nepočuli o zdarnom priebehu Vášho putovania. Ak Vás teda všemohúci Boh privedie k veľmi ctihodnému mužovi, nášmu bratovi biskupovi Augustínovi, oznámte mu, ako som sa po dlhom premýšľaní rozhodol v záležitosti Angličanov: že totiž modlárske svätyne tohto národa sa nesmú búrať, ony modly, no modly, ktoré sú vo vnútri, je však nutné zničiť.“

Preto pripravte svätenú vodu, vykropte ňou one svätyne, postavte v nich oltáre, uložte do nich ostatky svätých. Pretože ak sú tieto svätyne dobre postavené, je naliehavo nutné, aby sa z miest uctievania démonov premenili na miesta služieb pravému Bohu. Aby samotný národ, keď neuvidí ničť svoje svätyne, zapudil blud zo svojho srdca a poznal pravého Boha a k jeho uctievaniu sa zhromažďoval s väčšou dôverou na známych miestach, na ktorých si zvykol. A pretože majú obyčaj porážať pri obe-

Stredoveké znázornenie pápeža svätého Gregora Veľkého

tovaní démonom mnoho dobytky, je nutné im aj tento obrad nahradiť nejakým iným: v dňoch posvätenia kostola alebo vo výročný deň svätých mučeníkov, ktorých ostatky sú v kostole uložené, mali by si okolo tých kostolov, ktoré bývali pohanské svätyne, stavať z vetví stromov prístrešky a konať v nich slávnostné zbožné hostiny; takže už nebudú obetovávať zvieratá démonom, ale ich budú k chvále Božej zabíjať pre vlastnú spotrebu a darovali všetkého potom vzdávať vďaka za to, že sa nasýtili. Pretože ak sa ľuďom zachovávajú nejaké svetské radovánky, budú ochotnejšie prijímať aj radosti duchovné. Nedá sa predsa pochybovať, že hrubosťou nie je možné vziať všetko naraz: veď aj ten, kto sa chce dostať na vrcholček, nevystúpi hore skokom, ale stupeň za stupňom či krok za krokom. Tak sa aj Pán dal poznať ľudu Izraela v Egypte; pretože zvyk prinášať obety, ktoré podávali diablu, vyhradil si pre vlastné obrady prikazom, aby zvieratá zabíjali ako obeť jemu. Aby tak, premeniac svoje srdce, niečo z obetovania stratili, niečo si však podržali; pretože aj keď tie zvieratá, ktoré si zvykli obetovať, budú rovnaké, budú ich zabíjať Bohu k sláve, a nie modlám, a už tým sa bude tá obeta odlišovať.“

PÁPEŽOVA EMPATIA

Tento pápežov list demonštruje, ako bola evanjelizácia, a teda získavanie pohanov pre vieru v pravého Boha, stále aktuálna a živá, aj keď od príchodu kresťanov na kontinent ubehli storočia a kresťanstvo už bolo od konca štvrtého storočia jediným legitímnym náboženstvom, teda aspoň pokiaľ ide o územie bývalej Rímskej ríše, do ktorej Anglicko, prirodzene, patrilo.

Pápežovi Gregorovi Veľkému sa pri jeho povzbudzovaní určite nedá uprieť naozaj vynikajúca empatia a výborná znalosť problematiky pri zvestovaní viery v Krista pohanom. Nielenže netrvá na ničení chrámov, respektíve bohoslužobných miest, ale prikazuje, aby sa absolútne zachovali. Tieto miesta sú totiž ľudu dobré známe, t. j. *familiaritas*, a uctievané, a tak sa naozaj dalo oprávnené predpokladať, že ich budú aj naďalej navštevovať, aj keď budú slúžiť kresťanskej bohoslužbe. Tento princíp platil predovšetkým na dedinách, ktoré boli ťažko dostupné ako civilnej, tak aj cirkevnej autorite.

(Krátene)

TOMÁŠ MRŇÁVEK, D.S.E.O.
(Úvodná ilustrácia: Panna Mária uprostred vládcov Justiniána, vľavo, a Konštantína, Hagia Sofia)

Dáva sa na známosť,
že Rada KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru,
sekcia slovesného umenia,

vyhlasuje k Svätému roku milosrdenstva
literárnu súťaž pre stredoškóľákov

Tváre s úsmevom milosrdenstva.

Eseje, úvahy, reportáže či rozhovory v rozsahu do
2016 slov načim zaslať do
31. decembra 2016
na mailovú adresu predsedu organizačného výboru
súťaže PhDr. Pavla Vitka
vitko.pavol@gmail.com

Láskavo uved'te meno, priezvisko, vek,
adresu bydliska, názov školy
a osobný telefonický kontakt.

Vyhlasenie výsledkov sa uskutoční vo februári 2017
v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca
v Bratislave v rámci udeľovania cien Fra Angelica.
Čestným predsedom súťaže je
predseda Rady KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
biskup Mons. František Rábek.

Príbeh hľadajúcej Svetlany Allilujevovej-Petersovej, jedinej dcéry diktátora Stalina

V putách otcovho mena

Pred piatimi rokmi, 22. novembra 2011, zomrela na rakovinu hrubého čreva v USA 85-ročná Lana Petersová. V niektorých správach sa objavila informácia o úmrtí Svetlany Allilujevovej. Hoci sú to dve mená, ide o jednu a tú istú osobu – dcéru komunistického diktátora Stalina.

celý život. Počas bujarej oslavy 15. výročia tzv. Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, priopitý Stalin, ako to mal bežne vo zvyku, verejne ponižoval svoju manželku. Tá manželove maniere už nevydržala a po oslave sa zastrelila. Samovraždu Kremľ oficiálne označil za akútny zápal slepého čreva, pretože sa nepatriilo, aby manželka „najlepšieho človeka v dejinách ľudstva“ mala čo len najmenší dôvod vziať si život. Otázkou však ostáva, či sa zastrelila sama, alebo či ju Stalin zavraždil alebo dal zavraždiť.

Otec sa po tejto tragickej udalosti začal správať k malej polosirote neraz drsne: „*Pripomínala som mu mamu, mala som rovnaké ryšavé vlasy a pehy ako ona.*“ Krutosť mu nevedela odpustiť: „*Zlomil mi život. Je mi ľúto, že mama sa radšej nevydala za tesára.*“

Z dovtedy poslušnej dcéry sa stala rebelantka.

MANŽELSTVÁ

Ako 16-náročná sa zaľúbila do 40-ročného židovského scenáristu a herca Alexeja Jakovlevičova Kaplera. Stalin tento románik neschvaľoval, preto sa niet čo diviť, že v roku 1943 Kaplera „odhalili“ ako „anglické špióna“ a skončil na GULAG-u za polárnym kruhom vo Vorkute.

V roku 1943 sa zamilovala do Grigorija Morozova, židovského spolužiaka svojho brata Vasilija. Antisemita Stalin nebol týmto vzťahom nadšený, no Svetlana, viac z trucu ako z lásky, si napokon Grigorija zobrala. Stalin to považoval za sionistické sprisahanie, a tak sa so svojím zaťom odmietol stretávať. A hoci sa 22. mája 1945 manželom narodil syn Josif, o dva roky sa rozviedli.

Stalin zobral Svetlanu na milosť v roku 1949, keď sa vydala za muža podľa jeho gusta, Jurija Ždanova, syna pravej ruky generalissima Stalina – Andreja Ždanova. Dňa 5. mája 1950 sa manželom narodila dcéra Jekaterina, no o dva roky nato sa Svetlana opäť rozviedla.

Netrvalo však dlho a v roku 1957 sa vydala tretí raz, teraz za Ivana Svanidzeho, vzdialeného príbuzného, ktorého rodinu dal Stalin svojho času vystríľať. Ani toto manželstvo nevydržalo dlho, po poldruhu roku sa rozišli.

ZMENA MENA

Svetlana si výhody plynúce z jej postavenia (renta, chata, byt na nábreží) užívala aj ako dospelá. Až postupne zisťovala, aká je realita. Okrem marxizmu študovala angličtinu a literatúru. Rýchlo pochopila, ako sa stav krajiny líši od vízie komunizmu. Dozvedela sa nielen o Stalinových zverstvách, ale aj to, že dal popraviť členov vlastnej rodiny.

Piateho marca 1953 umiera J. Stalin. Hoci rád bral na seba rolu milujúceho otca, svojmu „*Vrabčekovi*“ zanechal v závete len 30 rubľov. Svetlana však bola finančne nezávislá, pracovala ako učiteľka, a keďže hovorila plynulo po francúzsky, nemecky a anglicky, tak aj ako prekladateľka.

Po otcovej smrti však ukázala svetu svoj vzťah k nemu tým, že si zmenila priezvisko po matke na Allilujevová. „*Nebola som schopná nosiť meno, ktoré mi svojim kovovým zvukom rozodieralo dušu, oči a srdce,*“ napísala v knihe *Prvý rok* (1971). Navyše, keď prišlo za Chruščova „uvoľnenie“, v máji 1962 sa dala so svojimi deťmi oficiálne pokrstiť v pravoslávnom chráme v Moskve, pretože podľa jej slov „*nechcela žiť bez Boha*“. Pri tejto príležitosti dostala ikonu *Zvestovanie*, kde na rube bol nápis: „*A Slovo sa telom stalo.*“

EMIGRÁCIA

Z otcovho tieňa jej neumožnili vystúpiť ani po Stalinovej smrti. V októbri 1963 sa Svetlana podrobila operácii mandlí. V nemocnici sa zoznámila s nevyliciteľne chorým indickým komunistom Bradžéšom Sinhom a zamilovali sa. Hoci ho Svetlana nazývala manželom, žili spolu nezosobášení. „*Myslím si, že boli šťastní,*“ napísal Svetlanin syn Josif.

»»»

Svetlana Josifovna Stalinová bola jedinou dcérou Josifa Vissarionoviča Džugašviliho *Kobu* Stalina. Narodila sa v Moskve 28. februára 1926. Vtedy už jej otec ako generálny tajomník komunistickej strany vládol už štvrtý rok. Ako to už u diktátov býva, ani on, ani jeho druhá manželka a Svetlanina matka, Nadežda Sergejevna Allilujevová, nemali na dcéru čas. Jej výchovu však „pokrokovú“ nezverili kolektívu, ale „buržoázne“ vychovávateľke, čo bol v rodinách novej sovietskej „šľachty“ rozšírený obyčaj.

Aj napriek tomu detstvo „*kremelskej princeznej*“ Svetlany vyplňalo návštevy, pikniky, výlety a prázdniny na zhabanej dači v Zubalove.

DETSTVO

Začiatkom tridsiatych rokov prišlo k jedinému stretnutiu Svetlany so svojou babičkou – Stalinovou matkou Jekaterinou Geladzeovou. Keďže Stalinova matka bola zbožná kresťanka, dokonca chcela mať so svojho syna kňaza, údajne dala Svetlanu tajne pokrstiť.

Aj napriek tomu, že Stalin výchovu dcéry zanedbával, oslovoval ju „*Vrabček*“, či „*moja malá pani domu*“. Na jej listy diktátor reagoval slovami: „*Rozkaz! Rozumiem! Zariadim!*“ „*Áno, asi ma mal rád,*“ pripustila Svetlana v rozhovore rok pred svojou smrťou.

Dňa 9. novembra 1932 došlo k udalosti, ktorá Svetlanu poznamenala na

Chruščov súhlasil s ich sobášom, ale jeho nástupcovia Mikojan, Kosygin a Brežnev boli proti. V máji 1965 Kosygin osobne povedal Svetlane: „*Všetci členovia politbyra sú proti a v nijakom prípade uzavretie manželstva neschvália, pretože potom by si Ind mohol v súlade so zákonom odviezť manželku do svojej vlasti.*“

Keď Sinh 31. októbra 1966 zomrel, Svetlana požiadala Brežneva o prevezenie Indových ostatkov do Indie. Politbyro súhlasilo a 20. decembra odletela s urnou zosnulého do Dillí. Hoci v Moskve nechala obe deti, zdá sa, že už vtedy bola rozhodnutá emigrovať. Viac ráz si predĺžila platnosť indického víza, ale na začiatku marca sa začala stávať v Indii non grata. Indire Gándhíovej naznačovala, že by chcela v Indii zostať, ale tá to odmieta. A tak 6. marca 1967, po dvoch mesiacoch pobytu v Indii, požiadala na americkej ambasáde v Naí Dillí o politický azyl.

U SEKTÁROV

Aj keď Svetlana pred odchodom do Indie uistovala Brežneva, že „*cesta potrvá najviac sedem až desať dní a z politického hľadiska sa nestane nič negatívne*“, žiadosť o politický azyl všetko zamotala. Udelenie totiž mohlo ovplyvniť sovietsko-indické, a následne i indicko-americké vzťahy, a tak poslali Svetlanu cez Rím do Švajčiarska, kde ukrytá pred svetom strávila šesť týždňov u karmelitánok v kláštore vo Fribourgu. „*Nikdy som nezabudla na prvý dojem z usporiadaného katolíckeho sveta francúzskej časti Švajčiarska, ako ma tu prijali a starali sa o mňa,*“ napísala o tejto anabáze svojho života.

No už 21. apríla 1967 Svetlana pristáva na Kennedyho letisku v New Yorku. Priamo tu sa aj koná jej prvá tlačová konferencia, na ktorej odsúdila otcov režim a sovietsku vládu, čo vyvolalo vo Východnom bloku rozruch.

V USA sa rýchlo spriatelila s Olgivannou Lloyd Wrightovou, zámožnou vdovou po slávnom architektovi Frankovi Lloydovi Wrightovi, ktorý vo Wisconsinse vybudoval tzv. Taliesinské štúdio. Štúdio sa však nezaoberalo len architektonickými prácami, ale aj teozofickým mudrovaním a zasväcovaním, ktorému sa pod vedením Olgivanny oddávali členovia Taliesinského bratstva. Olgivanna zoznámila Svetlanu so svojim odvoveleným zaťom, architektom Williamom Wesleyom Petersom. Koncom roku 1970 sa konala svadba a odtedy Svetlana poznala anglosaský svet pod menom Petersová. Manželstvo však trvalo len 20 mesiacov a narodila sa

Svetlana v roku 1937 spolu s bratom Vasilijom a s ich otcom

v ňom dcéra Oľga. Spolu s ňou v roku 1972 odchádza z Taliesinského bratstva, pretože jej život v tejto sekte prívelmi pripomínal panovanie jej otca.

KATOLÍČKA

Nasledujúce roky žije v meste Princetone v štáte New Jersey. Tu navštevuje bohoslužby v ruskom pravoslávnom kostole, ale pokoj nenachádza. Dokonca niektorí ruskí prisťahovalci jej nadvádzajú do komunistiek a „*červených súk*“, a to aj pred kňazom. Svetlana napokon v lete 1982 odchádza dcérou Oľgou do Anglicka. Najskôr býva v Cambridgi, neskôr v Londýne. Stále hľadá pokoj.

V Cambridgi si začína písať o viere s jedným katolíckym kňazom a chodí na omše do katolíckeho Kostola Panny Márie a anglických mučeníkov. Veľký dojem urobilo na ňu sväté prijímanie: „*Dívam sa na tie vznešené, očistené tváre. Rada pozorujem tak viditeľnú premenu.*“ Pomaly v nej dozrieva rozhodnutie. V liste zo 7. novembra 1982 sa vyznáva zo svojho „*ustavičného a neutíchajúceho obdivu k Rímskej cirkvi*“ a z priania „*byť tam*“: „*Ako sa kompas vždy stáča na sever, tak sa aj ja celý čas otáčam rovnakým smerom: Rím.*“

Svoj cieľ dosiahne pred Vianocami, a to 13. decembra 1982, keď je v londýnskom karmelitánskom Kostole Panny Márie Karmelskej a sv. Šimona Stoccka prijatá do Cirkvi.

VYZNANIA

Po svojej konverzii napísala „*Až teraz chápem úžasnú milosť, ktorá plynie zo sviatosti pokánia a Eucharistie. Predtým som nechcela odpúšťať a kajať sa, nebola som schopná milovať svojich nepriateľov, no od tých čias, čo chodím každý deň na omšu, to cítim inak. Eucharistia mi dala život. Ako je len nut-*

ná častá sviatosť zmierenia s Bohom, ktorého opúšťame a zrádzame každý deň!“ Na inom mieste píše: „*Panna Mária ma vzala do náručia. Kto iný môže byť mojou orodovnicou ako matka Ježišova?*“

V liste zo 7. decembra 1992, desať rokov po prijatí do Cirkvi, ďakuje kňazovi, ktorý ju priviedol ku katolicizmu: „*Znovu a znovu Vám ďakujem, že ste mi otvorili ony dvere. Nemôžem Vám ani popísať, v akej temnote som predtým žila a akú veľkú radosť a vnútorný mier mám teraz. Stále silnejšie cítim, že som na správnom mieste.*“

UNAVENÁ

Aj pobyt v Anglicku mal pre Svetlanu tienisté stránky. V septembri 1984 si sťažovala, že už ju „*unavuje počúvať tých nevzdelancov, ktorí kopú do mojej vlasti*“.

V tom istom roku, keďže v Sovietskom zväze sa začína perestrojka, sa vracia aj s 13-ročnou dcérou Oľgou do vlasti. Svetlana sa usiluje obnoviť vzťah so svojimi deťmi, ktoré opustila, ale ani Josif ani Jekaterina jej nevedia odpustiť. Keďže dcérka Oľga, zvyknutá na západný štýl života, nie je v ZSSR spokojná, sklamaná Svetlana odlieta po dvoch rokoch do Wisconsinu v USA. No už 3. marca 1990 je naspäť v Londýne. Unavená sa vyznáva: „*Cítim sa ako králik lapený v bludisku. Ľudia vždy stuhnú, keď zistia, kto som. Budú stále politickou väzenkyňou otcovho mena.*“

Takmer na mizine nachádza útočisko v domove pre starých ľudí bez domova neďaleko Westminsterskej katedrály. Neskôr vystrieda niekoľko opatrovateľských ústavov, aby sa nakoniec v roku 2007 vrátila do USA, kde v malom wisconsinskom mestečku Richland Center odchádza z tohto sveta.

Spracovala BOKA PIKA
(Snímky: archív, wikipédia)

Nad populárno-náučnou monografiou Emila Vontorčíka *Bitka pri Viedni 1683*

Aktuálna hĺbková sonda

Pri príležitosti 333. výročia bitky pri Viedni vyšla zaujímavá a vysoko aktuálna kniha Emila Vontorčíka (na snímke) *Bitka pri Viedni 1683* s podtitulom *Stret civilizácií kresťanského kríža a islamského polmesiaca v zrkadle súčasnosti*. Po prezentácii v Nitre (28. 10.) sa 10. novembra 2016 v refektári u Milosrdných bratov v Bratislave prezentovala aj v hlavnom meste Slovenska.

Emotívne vstupné pozvanie na vychádzku na Kahlenberg pri Viedni, ponad Viedeň, opis jej realizácie hneď po Novembri 1989 navodzujú knihe aktuálnu atmosféru, ktorá preniká celým textom, a tento fascinujúci zážitok autora zaplňa potom všetky komentáre, opisy, úvahy a závery.

Táto vychádzka na Kahlenberg pred dvadsiatimi piatimi rokmi sa stala autorovi osudnou a stojí pri vzniku tejto knihy.

DVADSAŤROČNÉ ÚSILIE

„Informačné univerzum“ autora možno najprv rekonštruovať z poznámok pod čiarou v jednotlivých kapitolách a na záver zo zoznamu použitej rozsiahlej literatúry anglickej, českej, maďarskej, nemeckej, poľskej i slovenskej. Je to však len obľábný predpoklad a podklad pre tvorivý autorský pohľad. A je to vlastne prvý raz, čo slovenský autor komentuje celú rozsiahlu problematiku tejto prelomovej bitky svetových dejín, bytostne sa dotýkajúcej slovenského etnika a jeho vlastného územia.

Výše jeden a pol storočia sme boli susedmi osmanskej ríše, Chodmi Európy, a naše vydrancované a vypálené mestá a dediny (vrátane mojich rodných Dechtíc roku 1663), odvlečené dievčatá, ženy a chlapci skúsili, čo je to osmanské panstvo. Nech sa nám preto pani Merkelová i Európska únia nediví, že do nás samotné dejiny zakódovali prirodzený obranný postoj, veľmi smutné a živé spomienky, ktoré sa neraz rozprávali večerami ešte za môjho detstva...

Problematika je príširoká, autor si je vedomý tejto skutočnosti, ale povedal, čo pokladal za najpotrebnejšie povedať. Ostatné je už nad sily a čas života člo-

veka. Práca je výsledkom dlhých rokov úporného štúdia publikovaných prameňov a literatúry, koncipovania a redigovania textov.

NACHÁDZANIE SÚVISLOSTÍ

Slovenský čitateľ bude autorovi vďačný za prvú časť knihy *Islam a jeho vzostup v zápase s kresťanskou civilizáciou* s prvými a presnými informáciami o jeho zrode i o arabskej kultúre 7. storočia, o nových islamských ríšach a práve šarija, o seldžuckých aj osmanských Turkoch, o páde Konštantinopolu roku 1453 a zániku Rímskej ríše, o bitke pri Varne a bitke pri Moháči, o zápase islamu s Habsburgovcami.

Druhá časť knihy *Bitka pri Viedni a triumf kresťanskej civilizácie* sa číta ako román, hoci druhá tretina je analýzou politickej a vojenskej situácie v Európe od Vestfálskeho mieru (1648), cez stratu pevnosti Nové Zámky, vytvorenie osmanskej provincie nad Dunajom na slovenskom území, historické víťazstvo pri Mogersdorfe a Vašvársky mier, odpor uhorskej šľachty a Vešelénihho protihabsburské sprisahanie, zmena zahraničnej politiky Poľska, ťaženie Porty proti Viedni po rozhodnutí v Belehrade, postup osmanskej armády od Rábu po Viedeň.

Kapitoly dvadsať až tridsať už naostro analyzujú bitku pri Viedni, jej obliehanie, presun vojsk na svahy Viedenského lesa, detailný opis priebehu bitky 12. septembra 1683, ráno po víťaznej bitke, rozpory medzi víťaznými spojencami, ich prekonanie, bitku pri Párkane (Štúrove), dobytie Ostrihomu, koniec osmanského panstva v Uhorsku a premenu Európy, význam bitky pri Viedni pre Slovensko. Doslov, slovník osmanskej terminológie a menný register uzavierajú knihu.

Snímka: Hana Černáková

Komentár je moderný, bez akýchkoľvek politických vplyvov, nepoplatný nikomu, so zdôraznenou slovenskou optikou. Štylizácia a formulovanie textu znesú najvyššie kritériá. Ide o skúseného autora, ktorý má zmysel pre takt a mieru.

NALIEHAVOSŤ DIELA

Kniha nadstavuje zrkadlo súčasnej politickej situácii v Európe, ktorá sa zmieňa pomedzi privalom (ne)chcených islamských imigrantov s ich sociálnymi, ekonomickými i náboženskými nárokmi, zdôvodňovanými európskymi politikmi inkulturáciou, ale aj (kýmisi rafinovane naplánovaným) zánikom vlastnej európskej identity.

Každá dejinná udalosť sa stala niekedy, niekde a v určitých súvislostiach. Minulosť je taká, aká je, s ňou sa nedá nič robiť, len ju interpretovať. A interpretácie historikov bývajú pravidelne rozličné, nezriedka opačné, podľa ich politickej a ideovej príslušnosti.

Veľký parížsky immán pred desiatimi rokmi povedal: „Roku 1683 pri Viedni sme bojovali o Európu mečmi, dnes bojujú o Európu naše deti.“ Demografická štatistika o natalite v európskych štátoch vrátane Slovenska dáva parížskemu immánovi za pravdu.

Emilovi Vontorčíkovi patrí veľká vďaka za túto knihu, ona bude patriť k rodnému striebru slovenských dejín.

JOZEF ŠIMONČIČ

O zborníku štúdií z medzinárodnej konferencie

Jozef Tóth a katolícka moderna

Básnik, spisovateľ, gréckokatolícky kňaz JOZEF TÓTH (*1925, Haniska pri Košiciach) patrí k popredným predstaviteľom našej duchovne orientovanej literatúry – a to napriek tomu, že je pomerne málo známy a podstatná časť jeho diela vyšla knižne len pred niekoľkými rokmi (v dvoch objemných zväzkoch: *Poézia a Próza*). Časový posun v publikovaní a čitateľskej i literárnovednej percepcii nijako neznižuje kvalitu a význam toho, čo napísal, čo vyjadril prostredníctvom umeleckého slova.

Pri príležitosti autorovho životného jubilea v roku 2015 sa na pôde Fakulty stredoeurópskych štúdií Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre konala medzinárodná konferencia s názvom *Jozef Tóth a katolícka moderna*. Rovnaký názov dostal aj zborník štúdií z tejto konferencie. Ako sa píše v úvode, „*cieľom konferencie boli interpretačné sondy do bohatého básnického i prozaického diela Jozefa Tótha*“, s prihliadnutím na kontext tvorby autorov, ktorí spadajú pod označenie katolícka moderna.

NEZARADENÝ VAGUS

Zborník edične pripravil Ján Gallik. Okrem príspevkov, ktoré odznali na konferencii, publikácia obsahuje úvodný príhovor Tibora Žilku, záverečné slovo Petra Libu, ako aj základné životopisné údaje o Jozefovi Tóthovi a tiež jeho pozdrav účastníkom konferencie (zdravotný stav mu nedovolil zúčastniť sa osobne). V tomto pozdrave naznačuje, za akých okolností dlhé roky žil a tvoril: „*Ja som iba potulný, nikam nezaradený, vagus, ktorý premeriaval vždy a všade tento svet a celú jeho dimenziu. Bol som a som človekom extra muros. A to nebolo vylúčenie zo života, ale hlboké zaštepenie doň!*“

Jozef Tóth po štúdiu teológie bol ako politicky nespoľahlivý zaradený do vojenských táborov nútených prác (PTP), neskôr pracoval v rôznych robotníckych profesiách, popritom ustavične pôsobil v štruktúrach podzemnej cirkvi. V roku 1969 bol tajne vysvätený biskupom Dominikom Kaľatom za kňaza. Po zmene režimu sa podieľal na založení Gréckokatolíckej bohosloveckej

fakulty UPJŠ v Prešove, kde potom aj prednášal. Od roku 1995 žije na dôchodku v Košiciach.

MYŠLIENKOVÝ VENIEC

Nad životom a tvorbou jubilujúceho autora sa zamýšľali literárni vedci, teoretici i praktici: Małgorzata Dambek, Katarína Džunková, Ján Gallik, Marta Germušková, Michal Hospodár, Teodor Križka, Martin Kučera, Margareta Partelová, Enzo Passerini a Pavol Ondřík. Spolu vytvorili pestrý a zaujímavý myšlienkový veniec, uvitý na počesť tvorcu stvárnajúceho slovo z hlbokej vnútornej potreby, v túžbe zachytiť a odovzdať ďalej odlesky dobra, pravdy a krásy.

Jozef Tóth „*je učiteľ vyššieho zmyslu literatúry, presahujúceho rámec umeleckého textu*“ (Katarína Džunková). Literárna tvorba zameraná na podstatu ľudského života, na zmysel bytia a Pôvodcu všetkého je už oprostena od slávy sveta a vlastne aj od čitateľa. V súvisi s tým je dobré si premietnuť prepojenosť dejín slovenskej duchovnosti a literatúry. Z týchto koreňov vyrastá umelecké úsilie mnohých našich tvorcov, ba možno povedať, že to je ústredná línia našej národnej kultúry.

Marta Germušková – hovoriac o súčasnom „*ošiali masmediality*“ a „*tekutej modernosti*“, keď zlo bleskurýchle metastázuje a naberá doteraz nevidané formy – zdôrazňuje ďalší dôležitý aspekt: Jozef Tóth si veľmi dobre uvedomuje, akým obrovským ohrozeniam je vystavený jednotlivec v globalizovanom svete, neprekvapuje preto, že vypovedá aj o rizikách a nástrahách, ktoré číhajú na človeka i ľudstvo ako

celok; príkladom môže byť meditatívne komponovaná próza *Človek Jób hovorí s Bohom*.

IDEOVÝ BÁSNIK

Básnik Teodor Križka pripomína, že Jozef Tóth, ako napokon každý poctivý umelec, nevidí zmysel svojej tvorby v sebaaprezentácii či v samoučelnom hromadení slov a obrazov, ale „*vracia seba a so sebou vlastne každého obdareného čitateľa späť k integrite človeka, k tomu pretrhávanejmu, no nepretrhnutému reťazaniu od individua k ľudskému spoločenstvu a k Bohu*“.

Osobitý pohľad na Tóthovo spisovateľské dielo priniesol český literárny vedec Martin Kučera. Podľa neho Jozef Tóth nie je lyrikom – videl a zažil totiž priveľa krívd, nespravodlivosti, bolesti a sklamaní nato, aby si mohol dovoliť „*luxus lyrického opojení životom*“, ale je básnikom v najlepšom zmysle slova ideovým.

Možno konštatovať, že texty zaradené do predmetného zborníka – pravdaže, každý z trocha iného uhla – adekvátne, inšpiratívne osvetľujú portrét jubilujúceho kňaza a literáta, človeka „*extra muros*“, ktorý sa však predsa len dočkal aspoň čiastočného prijatia a uznania. Ako napísal Tibor Žilka: „*Úcta a obdiv patrí básnikovi, ktorý prešiel ‚čiernou Sorbonnou‘ a stopy tejto tragickej univerzity dokázal vyjadriť vo svojich literárnych dielach.*“

JÁN MARŠÁLEK

**Jozef Tóth a katolícka moderna
Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa, 2016**

Projekt *UMENIE DUCHA* – *Návrat súčasného umenia do chrámu* pokračuje aj v roku 2016

Madona II

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom *UMENIE DUCHA* – *Návrat súčasného umenia do chrámu*. Vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie, z rôznych dôvodov, často chýba.

Advent (lat. *adventus*, príchod) je obdobím radostnej prípravy na príchod Ježiša Krista, ale aj očakávaním jeho druhého príchodu na konci vekov. Je tiež začiatkom nového liturgického roka, ktorý sa začal Prvou adventnou nedeľou 27. novembra.

Každá z adventných nedeľ má svoju symboliku: prvá nás pozyva k bdelosti, druhá k pokániu, tretia k radosti a štvrtá hovorí o narodení Ježiša.

Do adventu vstupujeme priamo po ukončení Jubilejného roka milosrdenstva. Sme pozvaní k jeho novému prijatiu prostredníctvom vianočného posolstva Božej lásky k človeku v dejinách aj v našich osobných životných príbehoch. Samotný advent a Vianoce sú väčšmi ako iné sviatky plné symbolov: adventný veniec, koledy, betlehemske svetlo, vianočný stromček či zobrazenia Svätej rodiny, ku ktorým všetky symboly smerujú našu pozornosť.

Zobrazenia Svätej rodiny či Panny Márie mali v minulosti svoju ikonografiu. Pannu Máriu umelci zobrazovali napríklad pri Zvestovaní, Narode-

ni, ako Madonu s dieťaťom, Bohorodičku na tróne, s otvoreným ochranným plášťom alebo ako zobrazenie Nepoškvrneného počatia Panny Márie, stojacej na hlave hada.

K tradičnej téme zobrazenia svätcov pristupuje súčasné umenie často novým spôsobom. DOROTA SADOVSKÁ zobrazuje Pannu Máriu v cykloch svätých, namaľovaných z perspektívnej skratky: z nadhľadu, vo výraznej žltej farebnosti. Vznikajú podľa fotografií konkrétnych ľudí (podobne aj umelci v minulosti tvorili podľa modelu), ktorí sa stávajú predobrazom uvažovania o svätcoch a prepožičiavajú im svoju podobu. Sú však zbavení niektorých vonkajších znakov. Autorka ich individualizuje iba prostredníctvom naznačeného charakteristického atribútu – gesta, v ktorom je kumulovaný ich životný príbeh.

V aktuálnom diele pozornosť zameriava na Ježiška v Máriinom náručí, v ktorom nám Boh daroval zdroj svojho ne-

konečného milosrdenstva. Malbu autorka nahradila papierom, z ktorého vytvára „vystrihovačku“ – papierovú koláž. Vystrihovanie z papiera inšpiruje nielen k pohľadu do čias detstva, ale aj obnoveniu pohľadu „duchovného detstva“, dôležitého pre duchovný život, o ktorom hovoria viacerí svätci, ale predovšetkým Písmo: „*Ak nebudete ako deti, nevojdate do Kráľovstva nebeského*“ (Mt 18, 3).

Panna Mária v obraze, ako vo svojom živote poukazuje na Krista, ktorý v ňom dominuje a komunikuje s divákom. Ako možno čítať toto autor-ské ikonografické zobrazenie? „*Myslím si, že tento pohľad celkom naplňuje slová kardinála Špidlíka, že obraz Márie by mal byť obrazom Matky držiacej Krista,*“ hovorí Dorota Sadovská.

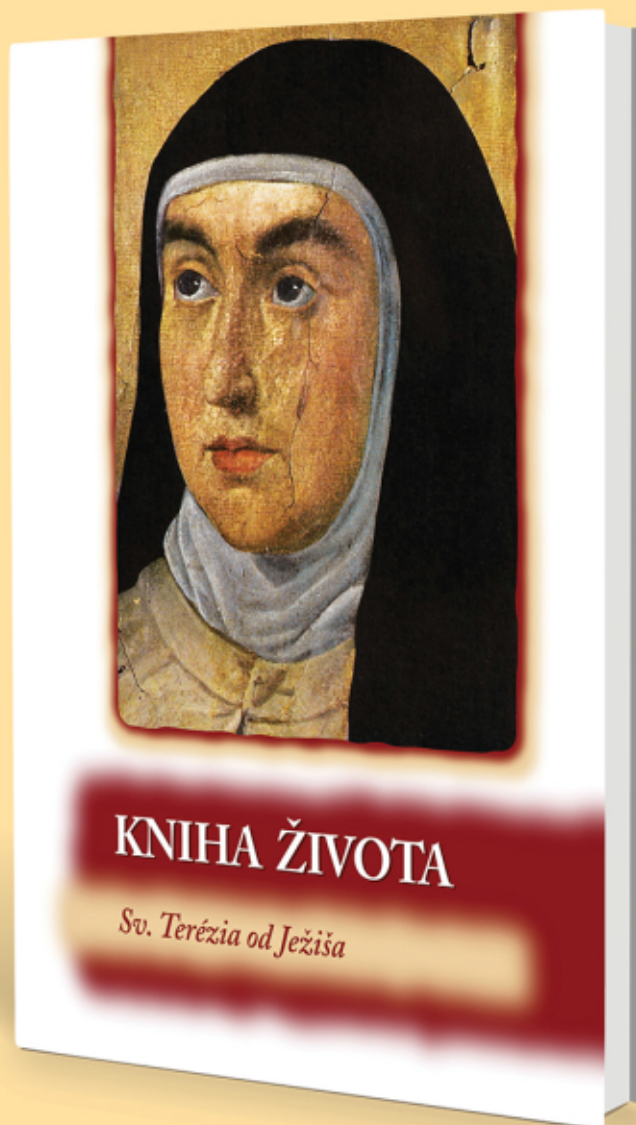
P. LEOPOLD SLANINKA, SJ

MIRIAM

PRE ŽENU S OTVORENÝM SRDCOM

Prvé slovenské vydanie
KNIHY ŽIVOTA svätej Terézie z Avily

“Vnútorňá modlitba nie je nič iné, ako dôverný vzťah priateľstva, častý rozhovor medzi štyrmi očami s tým, od ktorého vieme, že nás miluje...”

Objednávajújte telefonicky na číslach
0915 561 420 a 0915 878 298 alebo e-mailom
na adrese adalen.knihy@gmail.com

novinka

**Zháňate darček
pre vašich blízkych?
Objednajte im časopis**

VOX

Objednávky:

vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420

**Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre**

VOX

**Celý ročník
si môžete objednať**

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby

uved'te

priezvisko a adresu

VOX

**Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS

Adresa redakcie: Dvojkřížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox@prikryl.sk
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK03 0200 0000 0035 0204 0751